

Iritziak

'Harituz' fini da

XIMUN FUCHS
ANTZERKILARIA

23:45. *Nor Naizen Baneki* sor-kuntza berrian murgildua naiz. Irulegiko eskuaren aurkikuntzak piztu zidan ikuskizunaren lehen txinparta: nire historia ezagutzen ez badut, ezkutatua zaidan historiaren preso egotera kondenatua izango naiz. Ez naiz patuaren zentzua induskatzen ari ikuskizunean, izatekotan kontrakoa. Infernuko gupil zoro horretatik ateratzeko tresneriaren bila nabil, menpeko bilakatu gaituzten mekanismoak ulertu nahian. Salbaia naiz oraindik askorentzat, gizakia ez oraindik.

Elkarrizketa baten amaieran, kazetari batek nire ARGIAko iritzi-artikuluak irakurtzen dituela aipatu dit, eta etsipena eragiten diotela aitortu. Hil kanpaiak etengabe jotzeak desesperazioa sortzen du. Ez al diegu aurrerapausoei so egin behar noizean behin? Harrapatua, ez dut jakin ihardesten. Erasoak salatzea hil kanpaiak jotzea da? Jarrera euskarafoboak eta oldarkorrek seinalatzea patuari aurre egiteko molde bat ere izan daiteke, ez? Ez dugu mespretxua pairatzerik, irainak onartzerik ezta egunerokoan egiten diren min eta zauriak isiltzerik ere. Ez dut ahalkerik jasandako umiliazioengatik, ez baitira nitaz mintzo, euskarafobez eta gure etxeko konplizeez baizik. Maskarak kendu beharko ditugu egun batez, euskararen eta kulturaren erronkei heltzeko gogorik badugu behintzat.

Urriaren 17an, gure antzezlanaren estreinatuko dugu Luhuson, *Harituz* eki-

Kulturan hizkuntza
burokratiko-teknikoa
erabiltzeak azpi zentzu
argi bat dakar: herritarrak
profanotzat hartzea.
Mintzaira korapilatze
ko lana maskara bat da

mena kari. Baina *Harituz* fini da. Azken aldia izango da, gure lehen partaide instituzionalak ez baitu bere hitza bete, eta ez naiz diru kontuez soilik ari. Sortzaile galziarrak gonbidatu ditugu euskarazko gainidatziekin, korsikarrak, Sergi López katalana bera ere, eta ohartzen gara haiek gehiago sinesten dutela gudan eta gure kulturarengan gure hautetsiek baino.

Nire herri ondoan, turismoak eragiten duen ur zikinen desmasiak garbitzeko 5,6 milioi euroko azpiegitura bat martxan jarri da, baina gure kulturan ekiteko aurre behar ziren 100.000 euroak erdira murriztuak izan dira. Zergatik ez duten hitza bete? Ez zaigulako errespeturik zor. Ezdeusak gara. Bertako ziminoak. Hizkuntza teknikoak saiatzeko dira gure balizko gabeziak deskribatzen: ez omen gara aski ongi formatuak, ez omen gara estetikoki estandarretan sartzen edo ez omen

dago aski eskaintzarik euskaraz. Ez gara heinean. Kulturan hizkuntza burokratiko-teknikoa erabiltzeak azpi zentzu argi bat dakar: herritarrak profanotzat hartzea. Mintzaira korapilatze ko lana maskara bat da, eta maskara horren itzalean, herri bat suntsitzen da. Gure herriari bere ondasunak eta subiranotasuna kentzen zaizkio aldi berean. Nik uste dut dena azaldu daitekeela herritar orori, zintzoki ulertzea nahi izanez gero.

1551n, Valladoliden, auzi bat iragan zen Hego Ameriketako biztanleak gizakiak ziren ala ez jakiteko. Artea izan zen frogetariko bat. Artea gizakien zera berezia da, bestela animaliaz mintzo gara, eta esklabotza, desjabetzea eta erailketa bera ziren jokoan orduan. Erronka ekonomiko handiko auzian trenkatu zen ozeanoaz bestaldeko biztanleak gizakiak zirela, beraien artea (arraroa izan arren), arte gisa kontsideratzen ahal zelako. Gure kulturaz eta arteaz mintzo direnean, inplizituki hor kokatzen dute trabesa oraindik gaur egun. Gure gizatasunaz ari dira, gure eskubideez, duintasunaz eta bizitzeko aukereez. Belaunaldi bakoitzak bere egitekoa aurkitu behar badu, ondotik hautu bat dagokio: zeregina bete edo traizioa asumitu.

Horra *Nor Naizen Baneki* ikuskizunaren eta *Harituz* ekimenaren hari gorria. Ez gaude desesperatuak, izatekotan, gure "hats erreak" herri baten existitzeko gogo sumina adierazten du: pronostiko guztien aurka, bizirik iraun dugu. Biba euskal antzerkia. ●